The Nature Conservancy
Mongolia

The Nature Conservancy

The Nature Conservancy
Protecting nature. Preserving life.

PLACES WHERE TNC WORKS

© THE NATURE CONSERVANCY AND ESRI

- 1951 онд үүсгэн байгуулагдсан
- Дэлхийн 69 оронд үйл ажиллагаа явуулдаг
- Байгаль хамгаалах төрийн бус байгууллага
- Монголд 2008 оноос

Дэлхийн экосистемүүдийн хамгаалагдсан болон хүний нөлөөлөлд өртсөн байдал

Jonathan M. Hoekstra,[1]*
Timothy M. Boucher,[1]
Taylor H. Ricketts[2] and
Carter Roberts[2]

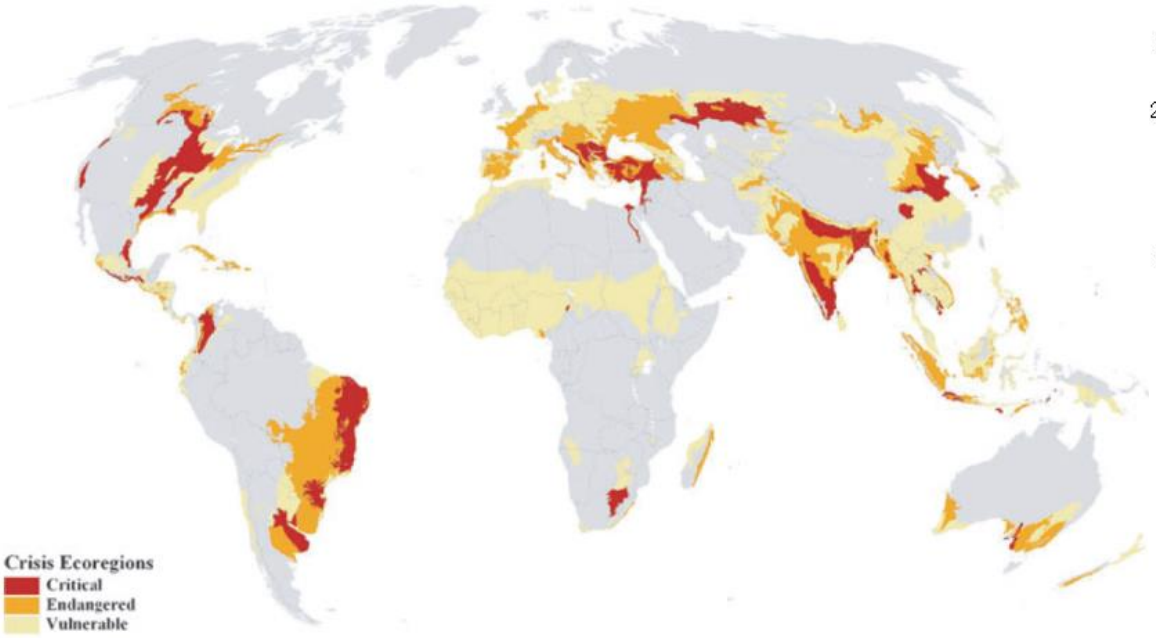

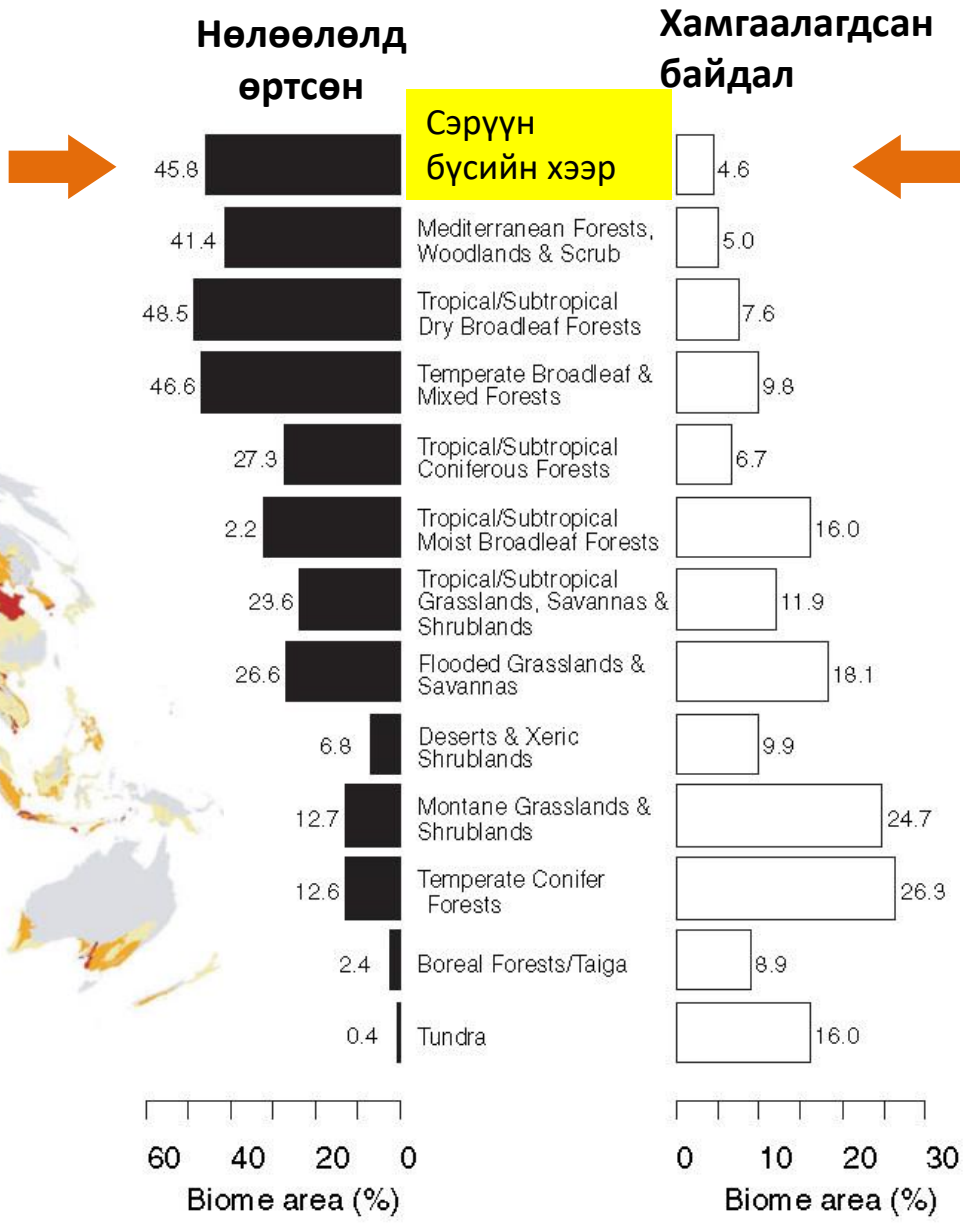

1. Маш том хэмжээний хээрийн экосистем
2. Хүний нөлөөлөлд харьцангуй бага өртсөн
3. 3-рт орох том нүүдлийн туруутны сүрэг

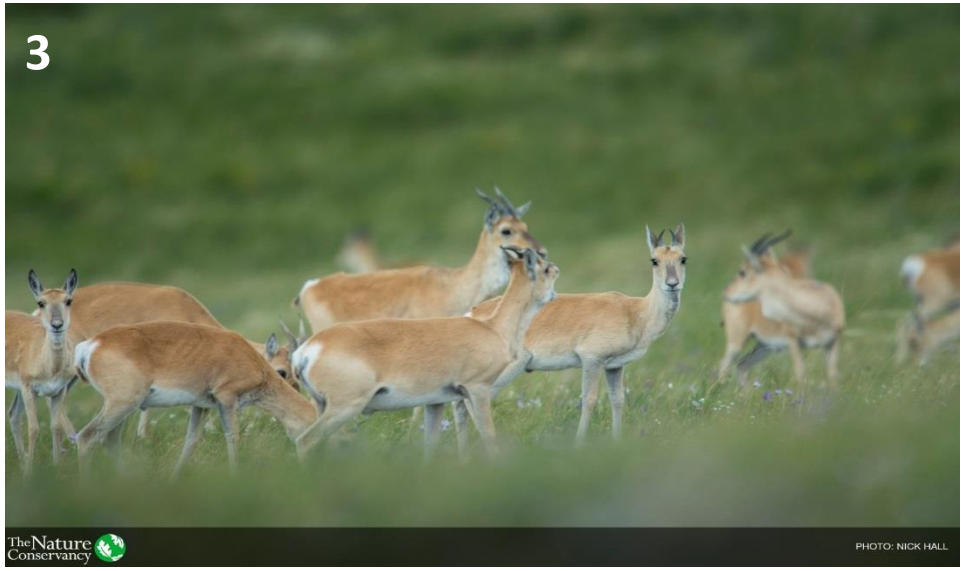

Экологийн бүс нутгийн үнэлгээ

Ландшафтын төвшний байгаль хамгааллын төлөвлөлт

Экологийн бүс нутгийн үнэлгээ гэж юу вэ?

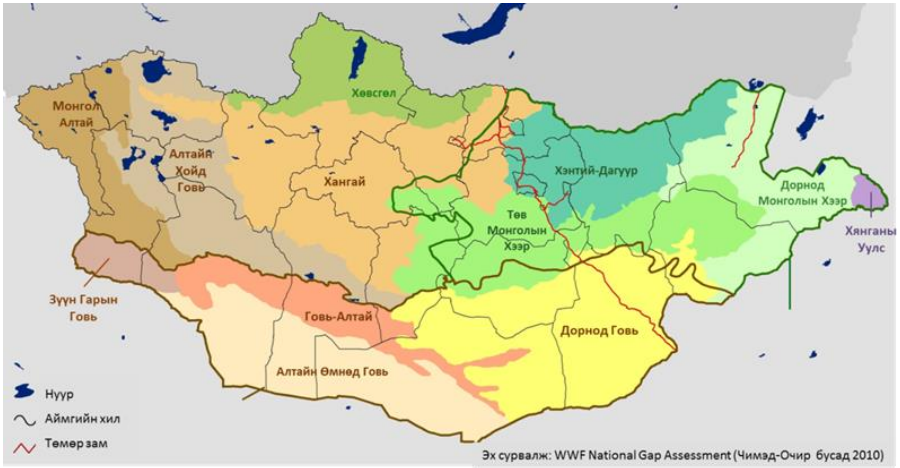

Байгалийн бүс, бүслүүр буюу Экологийн бүсийн хэмжээнд хамгаалах газар нутгийг тодорхойлох судалгааны арга юм.

- Юуг?
- Хаана?
- Ямар хэмжээтэй?
- Хаана ямар газар нутгийг тусгай хамгаалалтад авах вэ?

Яагаад?

- “Төрөөс экологийн талаар баримтлах бодлого” /1998/,
- -“Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн үндэсний хөтөлбөр /1998/,
- “Монгол улсын бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлал” /2001/,
- “Монгол улсын Мянганы хөгжлийн зорилтууд” /2008/,
- “Монгол улсын үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал” /2008/,
- “Ногоон хөгжлийн бодлого” /2014 /

Байгаль хамгаалах зорилт

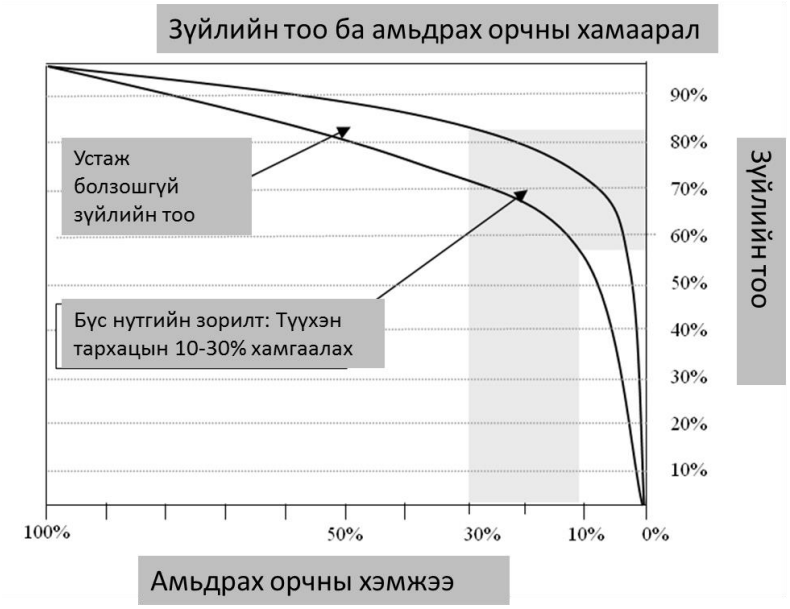

- “Төрөөс экологийн талаар баримтлах бодлого” /1998/,
- -“Түсгай хамгаалалттай газар нутгийн үндэсний хөтөлбөр /1998/,
- “Монгол улсын бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлал” /2001/,
- “Монгол улсын Мянганы хөгжлийн зорилтууд” /2008/,
- “Монгол улсын үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал” /2008/,
- “Ногоон хөгжлийн бодлого” /2014

Байгаль хамгаалах зорилт

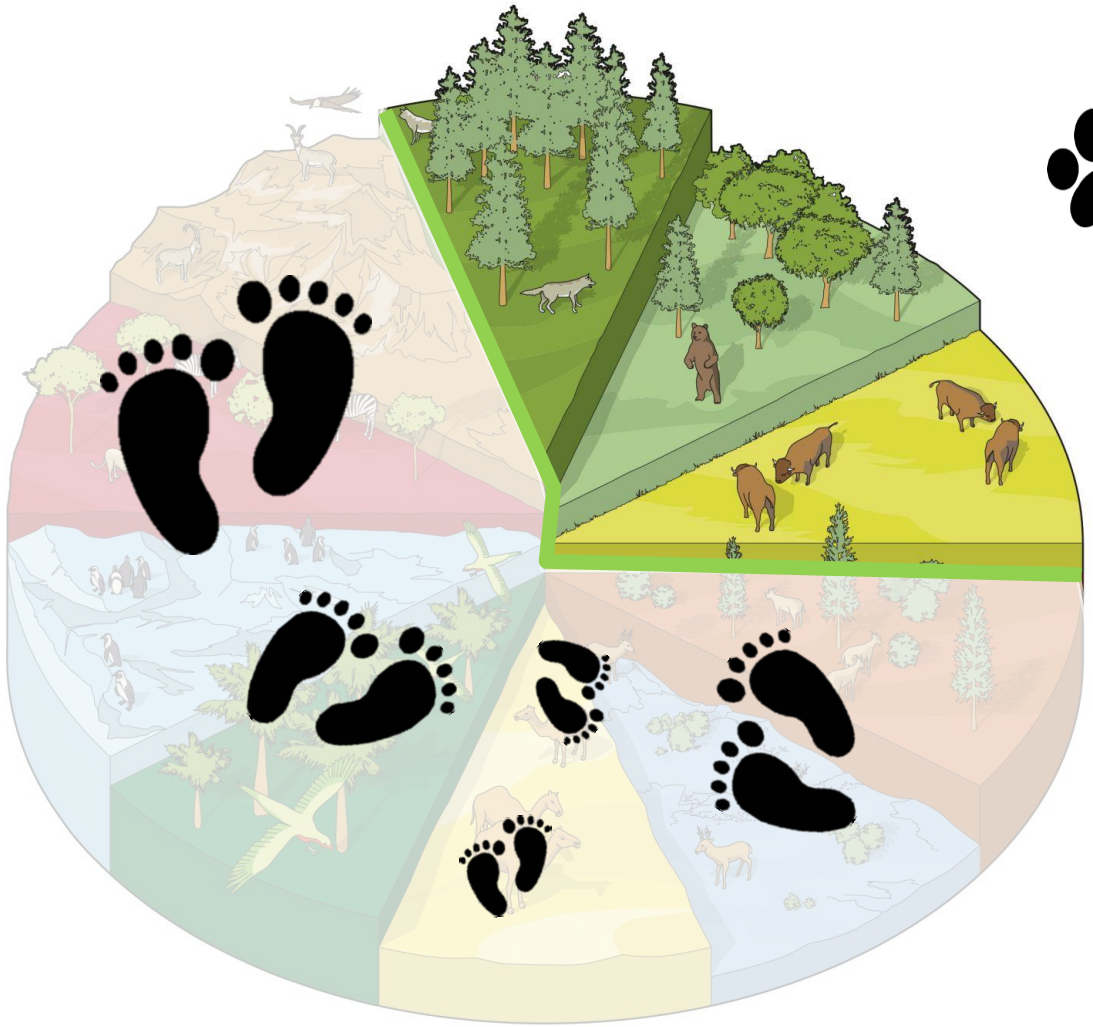

70%

Экологийн бүс нутгийн үнэлгээний арга: ШУА Биологийн хүрээлэнгийн эрдмийн зөвлөлөөр батлагдсан

БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДАЛ

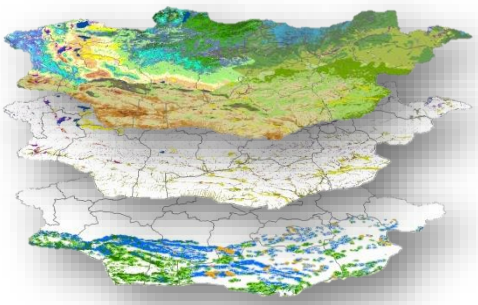

Ерөнхий шалгуур
Түгээмэл экосистемүүд

Нарийвчилсан шалгуур
Өвөрмөц экосистем
Ховордож буй зүйлүүд

Төлөөлүүлэн хамгаалах зорилт

30 %

Бусад хамгаалах газрууд

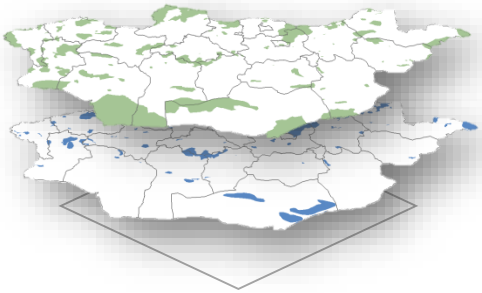

Улсын ТХГН-ууд

Шувуудад чухал газрууд

бусад чухал газрууд

ХАМГААЛАХ ГАЗРУУДЫГ СОНГОХ

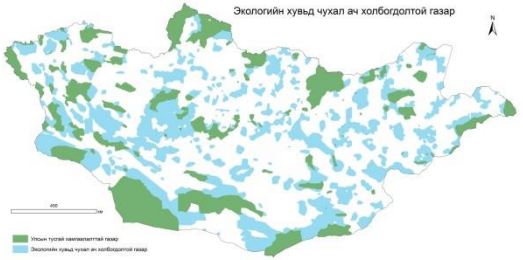

ОДООГИЙН НӨХЦӨЛ БАЙДАЛ

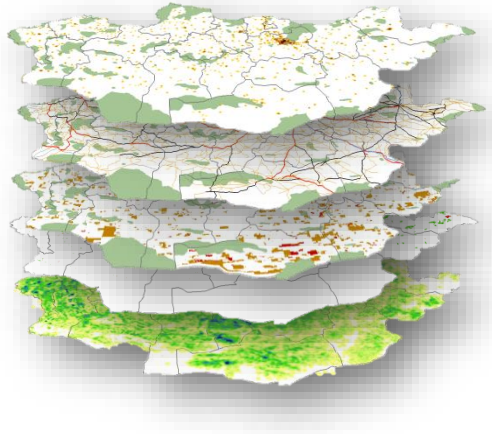

Газар ашиглалт

- Хот суурин
- Дэд бүтэц
- Уул уурхай
- Газар тариалан
- Бэлчээр

Ирээдүйн хөгжлийн нөлөөлөл

Экспертүүдтэй зөвлөж, хянан сайжруулах

Хамгаалах биологийн олон янз байдлыг сонгох нь(Юу?)

Ерөнхий

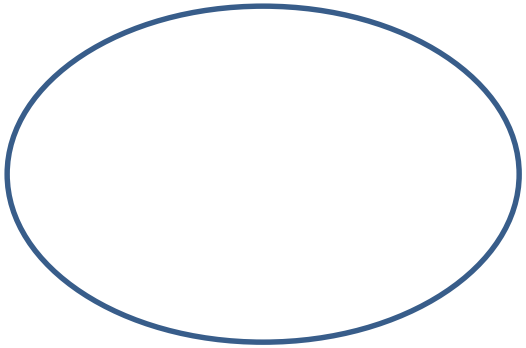

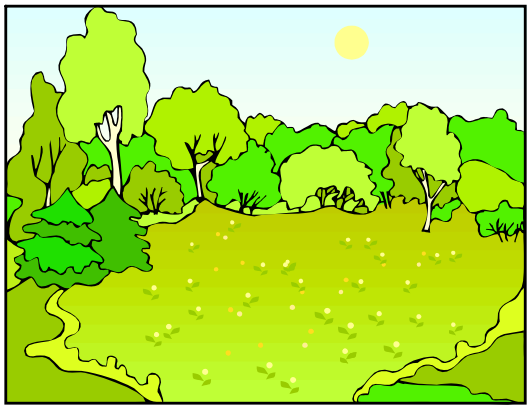

Түгээмэл экосистем

Нарийн

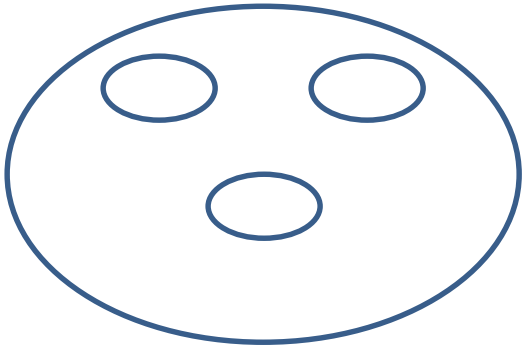

Өвөрмөц экосистем

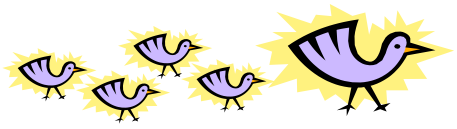

Зүйл

Экологийн бүс нутгийн үнэлгээ

- 2011 онд Хээрийн бүсэд
- 2013 онд Говийн бүсэд (ЗГ-н хүсэлтээр)
- 2017 онд Алтай, Хангай, Хөвсгөл (БОАЖЯ-н хүсэлтээр)

Түгээмэл экосистем

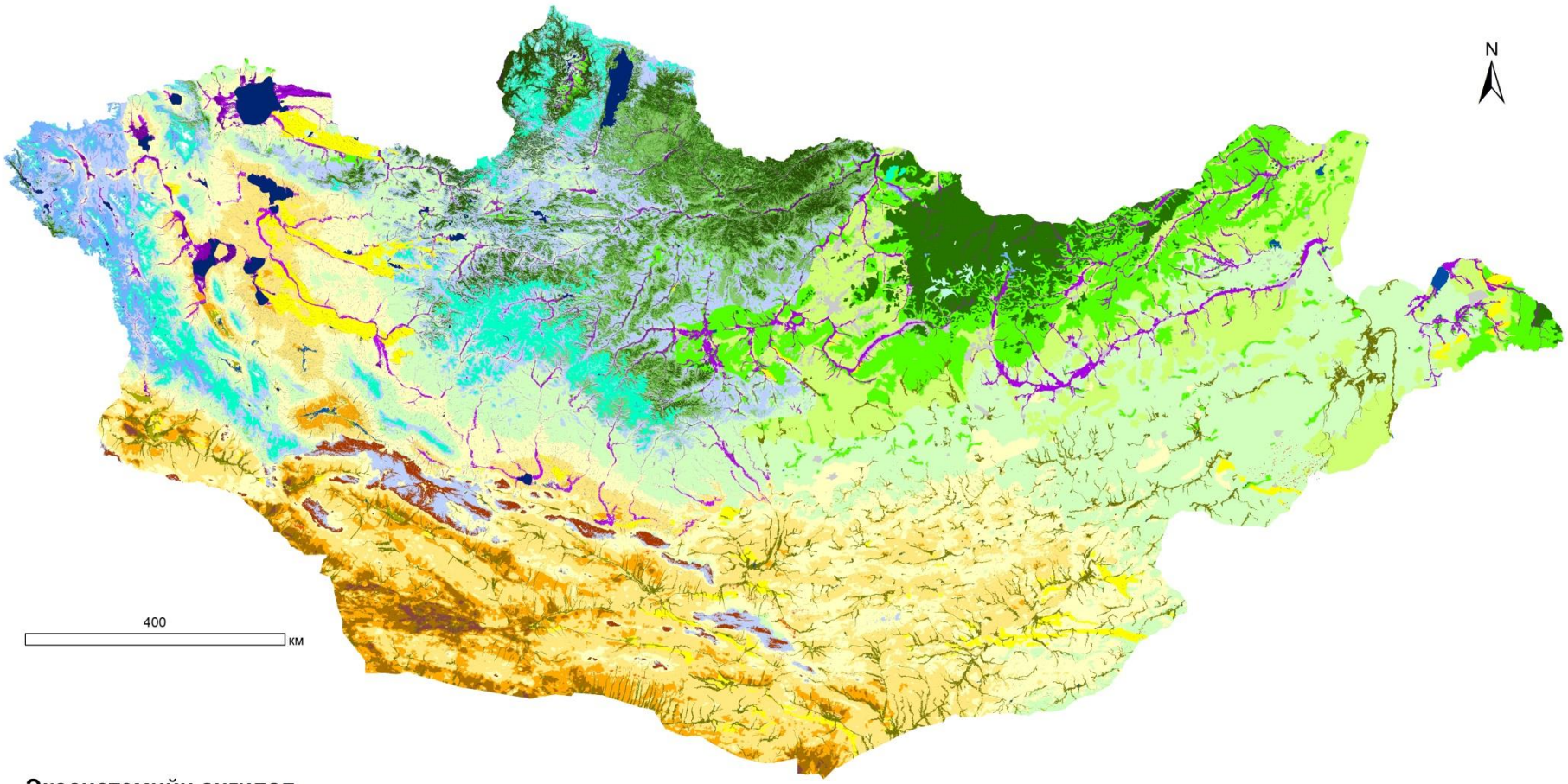

Экосистемийн ангилал

- Халцгай газар
- Сайргат цөл
- Хэт гандуу цөл
- Жинхэнэ цөл
- Хээржүү цөл
- Цөлжүү хээр
- Хуурай хээр
- Хуурайдуу хээр
- Нугажуу хээр
- Хаяа уулсын хээр
- Өндөр уулын хээр
- Ойт хээр
- Сэрүүн бүсийн шилмүүст ой
- Өндөр уулын сийрэг ой
- Хэц уулс (Говь)
- Тагийн нуга
- Царам
- Өндөр уулын тундр
- Ян сарьдаг
- Татмын ой, шугуй
- Сөөгт татам
- Татмын нуга
- Голын хуурай голдрил
- Жижиг гол, горхийн татам
- Сайр
- Шал, шавартай тойром
- Өтгөн ургамалтай цайдам
- Цайдам, хотгор
- Булаг даац
- Тарамцаг элс
- Унтарсан галт уул
- Усны мандал
- Суурин, Тариалан

Өвөрмөц экосистем

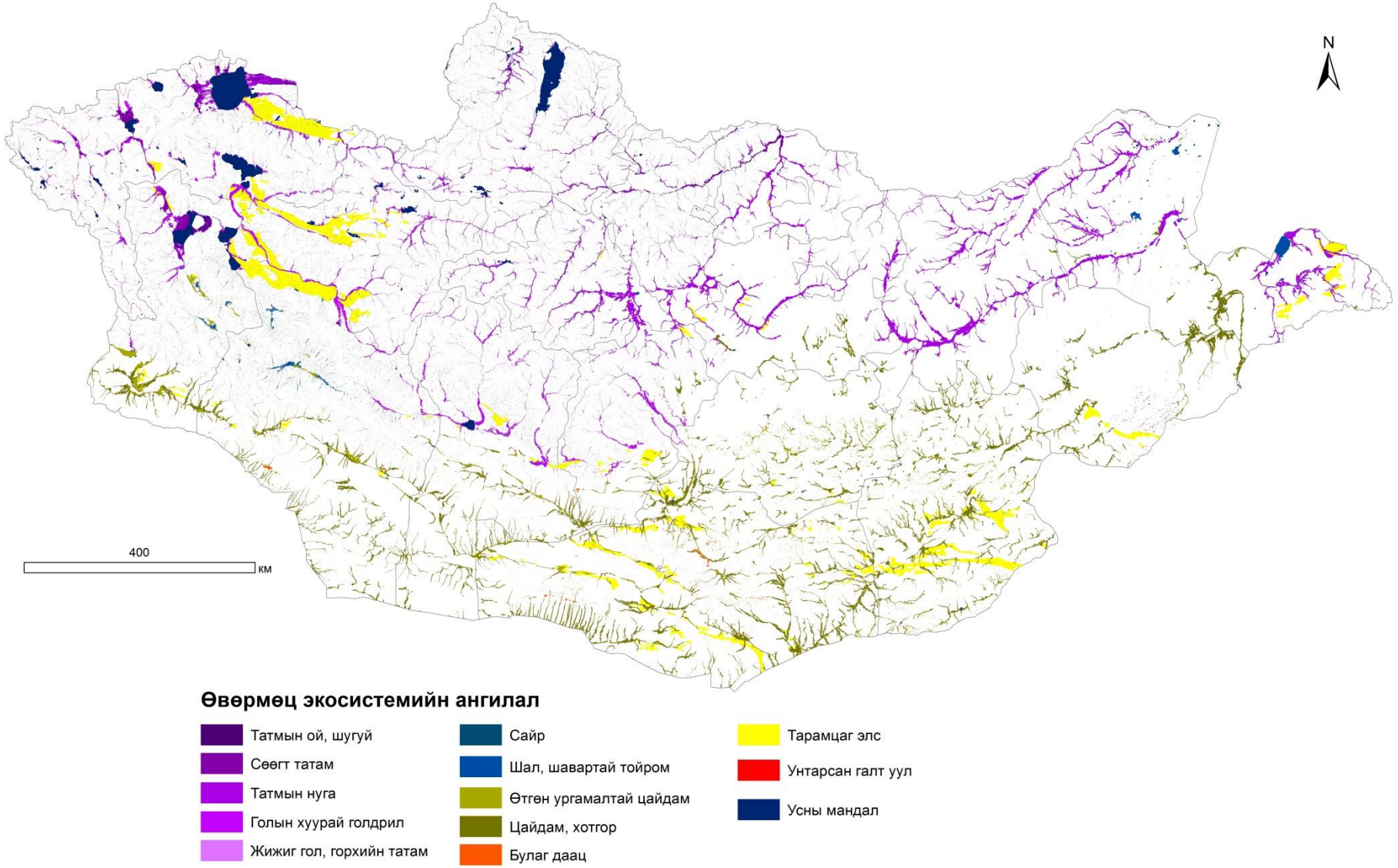

Голын татам, сайр, цайдам

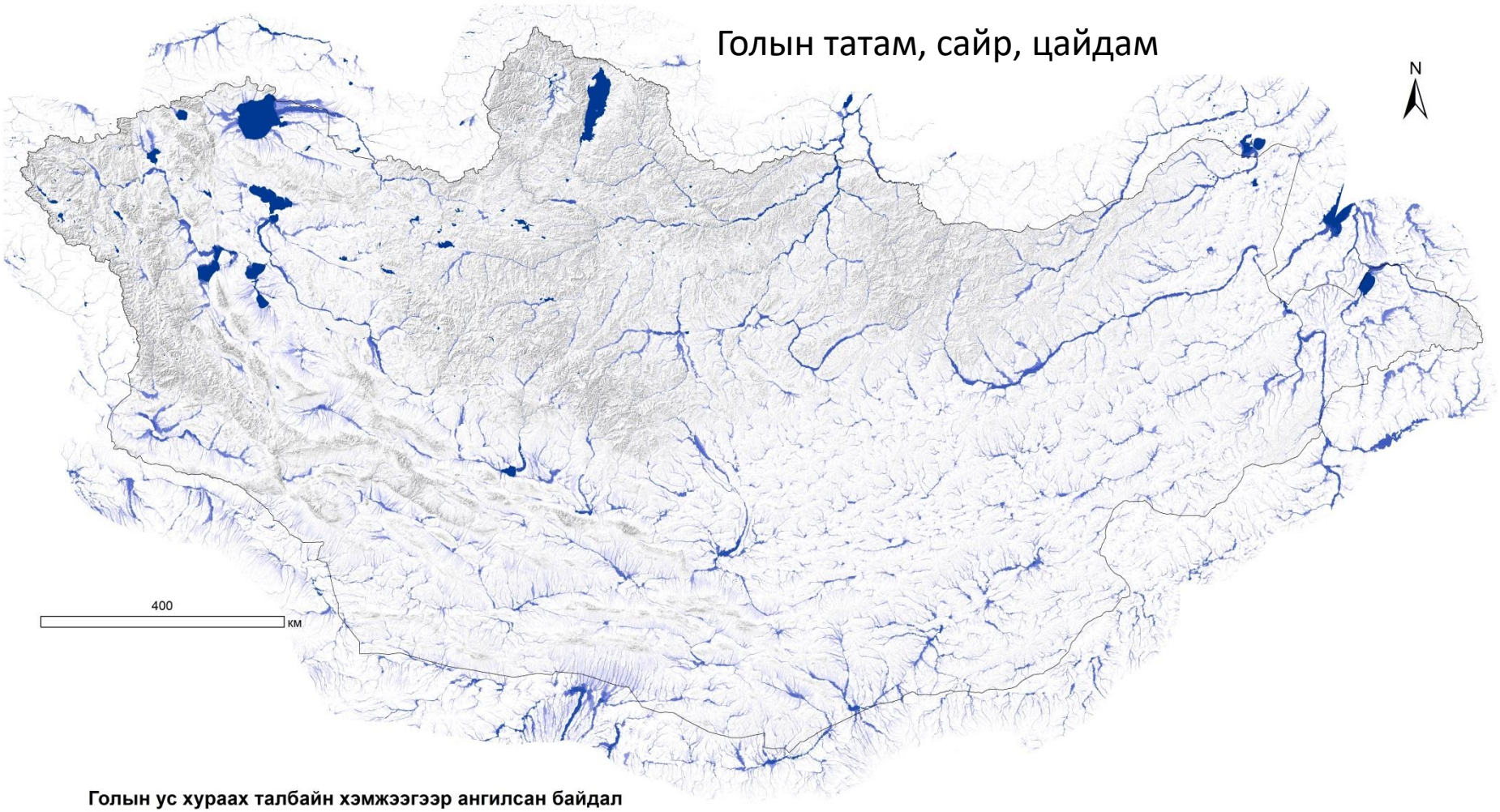

Голын ус хураах талбайн хэмжээгээр ангилсан байдал

- I хэмжээ (жижиг голын татам)
- II хэмжээ
- III хэмжээ
- IV хэмжээ
- V хэмжээ (том голын татам)
- Усны мандал

Хамгаалах амьтны зүйлийг сонгох шалгуур: 90 зүйл

- Олон улсын болон бүс нутгийн ховордлын зэрэг (IUCN:)
  - Устаж болзошгүй
  - Эмзэг
  - Бүс нутгийн хэмжээнд устсан
  - Устаж байгаа
- Амьтны тухай хууль (нэн ховор, ховор)
- Монгол улсын улаан ном
- Олон улсын конвецууд (CMC, CITES, RAMSAR)
- Шувуудад чухал газар
- Амьдрах орчин, тархац нь багасч буй

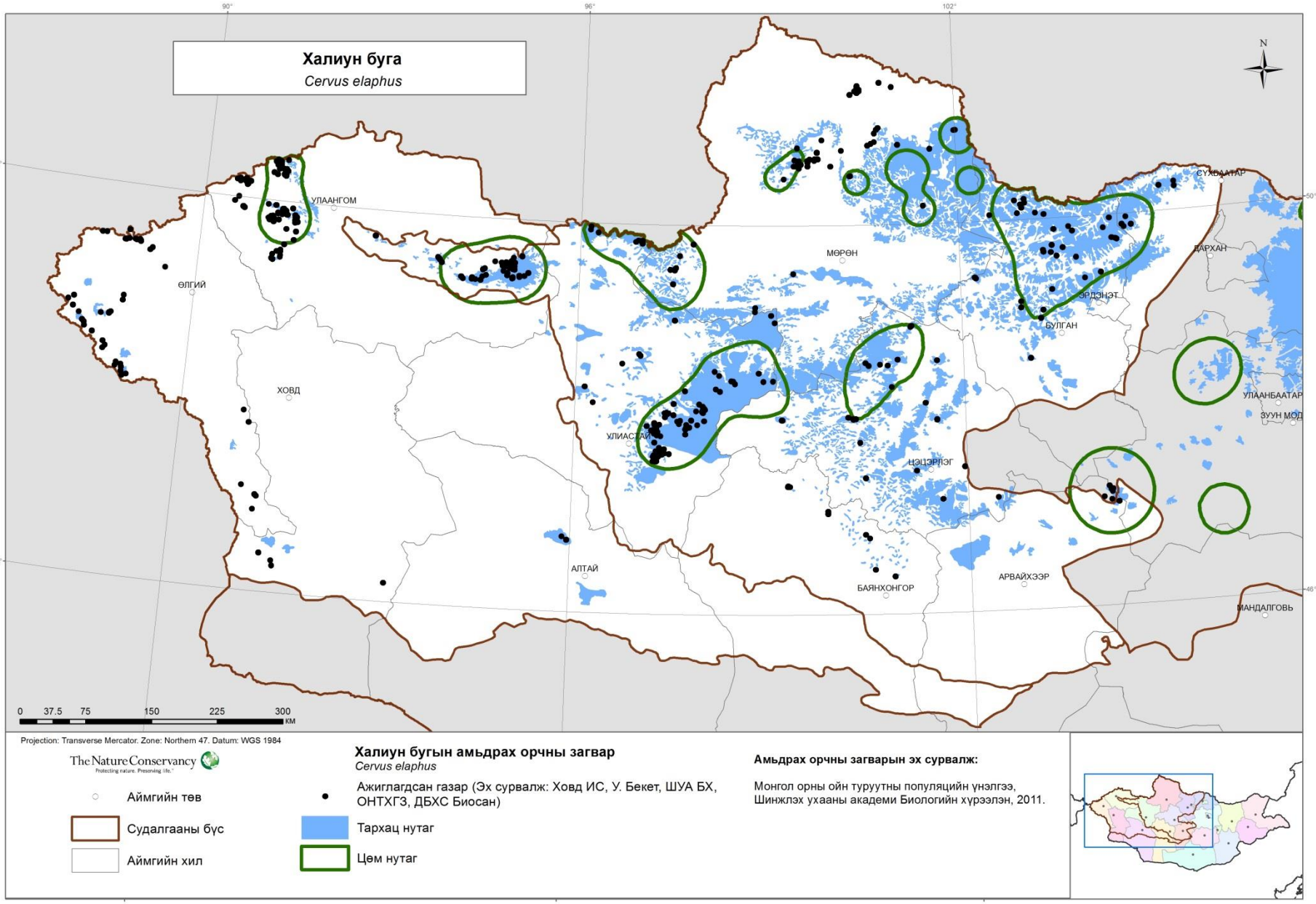
Халиун буга
Cervus elaphus
N
90°
96°
102°
50°
46°
ӨЛГИЙ
УЛААНГОМ
ХОВД
МӨРӨН
ДАРХАН
ЭРДЭНЭТ
БУЛГАН
СҮХБААТАР
УЛААНБААТАР
ЗҮҮН МОД
УЛИАСТАЙ
ЦЭЦЭРЛЭГ
АЛТАЙ
БАЯНХОНГОР
АРВАЙХЭЭР
МАНДАЛГОВЬ
0 37.5 75 150 225 300 КМ
Projection: Transverse Mercator. Zone: Northern 47. Datum: WGS 1984
The Nature Conservancy
Protecting nature. Preserving life.
Аймгийн төв
Судалгааны бүс
Аймгийн хил
Халиун бугын амьдрах орчны загвар
Cervus elaphus
Ажиглагдсан газар (Эх сурвалж: Ховд ИС, У. Бекет, ШУА БХ, ОНТХГЗ, ДБХС Биосан)
Тархац нутаг
Цөм нутаг
Амьдрах орчны загварын эх сурвалж:
Монгол орны ойн туруутны популяцийн үнэлгээ, Шинжлэх ухааны академи Биологийн хүрээлэн, 2011.

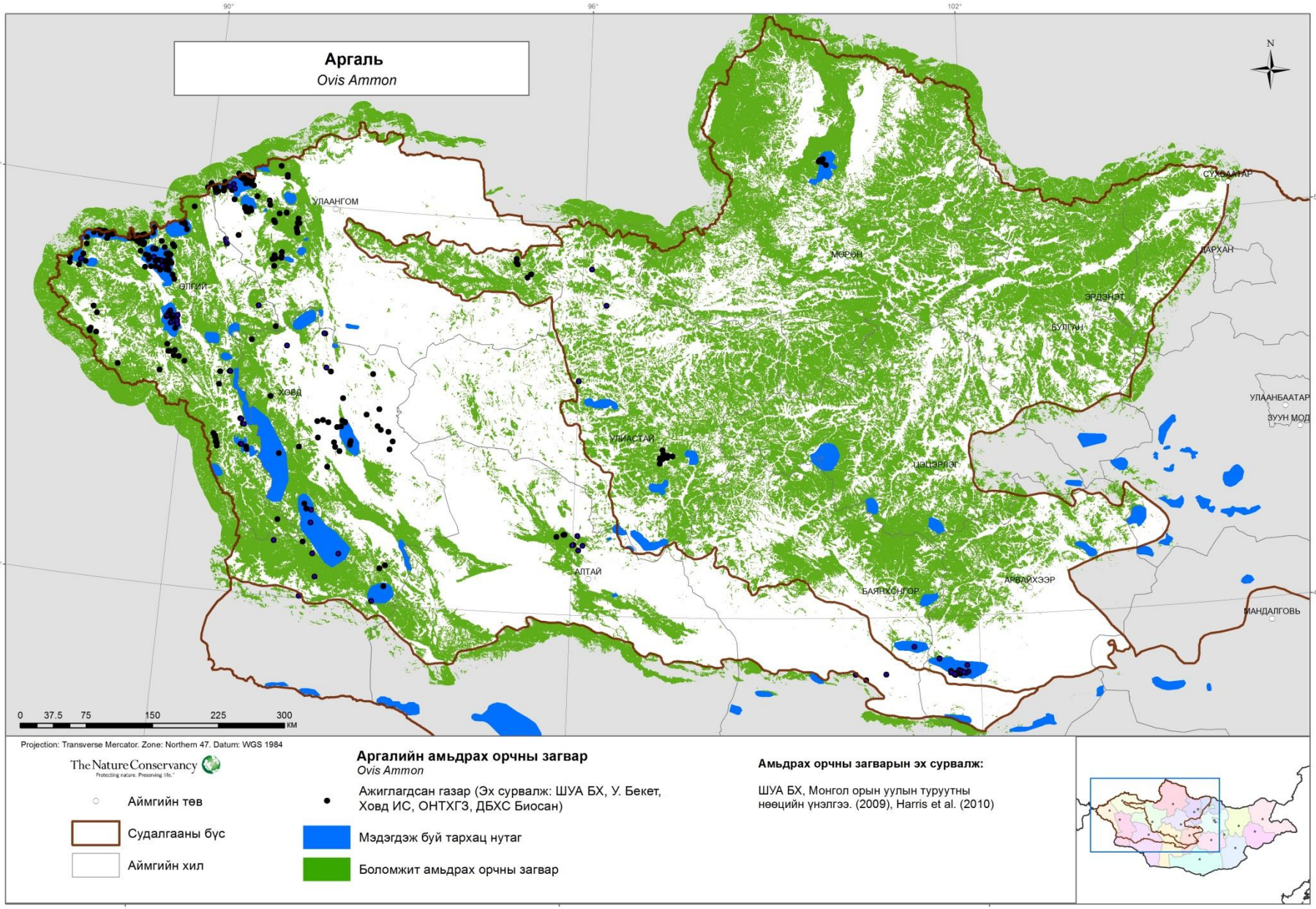
Аргаль
Ovis Ammon
N
90°
96°
102°
50°
46°
УЛААНГОМ
ӨЛГИЙ
ХОВД
УЛИАСТАЙ
АЛТАЙ
МӨРӨН
ЭРДЭНЭТ
БУЛГАН
ЦЭЦЭРЛЭГ
БАЯНХОНГОР
АРВАЙХЭЭР
СҮХБААТАР
ДАРХАН
УЛААНБААТАР
ЗУУН МОД
МАНДАЛГОВЬ
0 37.5 75 150 225 300 км
Projection: Transverse Mercator. Zone: Northern 47. Datum: WGS 1984
The Nature Conservancy
Protecting nature. Preserving life.
Аймгийн төв
Судалгааны бүс
Аймгийн хил
Аргалийн амьдрах орчны загвар
Ovis Ammon
Ажиглагдсан газар (Эх сурвалж: ШУА БХ, У. Бекет, Ховд ИС, ОНТХГЗ, ДБХС Биосан)
Мэдэгдэж буй тархац нутаг
Боломжит амьдрах орчны загвар
Амьдрах орчны загварын эх сурвалж:
ШУА БХ, Монгол орын уулын туруутны нөөцийн үнэлгээ. (2009), Harris et al. (2010)

Экологийн бүс нутгийн үнэлгээний арга: ШУА Биологийн хүрээлэнгийн эрдмийн зөвлөлөөр батлагдсан

БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДАЛ

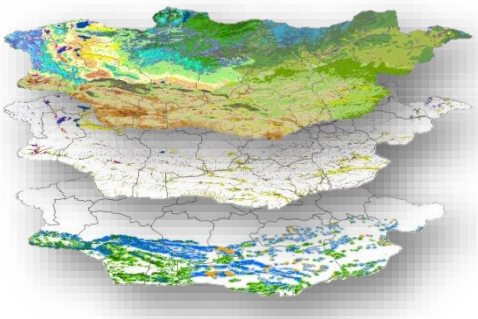

Ерөнхий шалгуур

Түгээмэл экосистемүүд

Нарийвчилсан шалгуур

Өвөрмөц экосистем

Ховордож буй зүйлүүд

Бусад хамгаалах газрууд

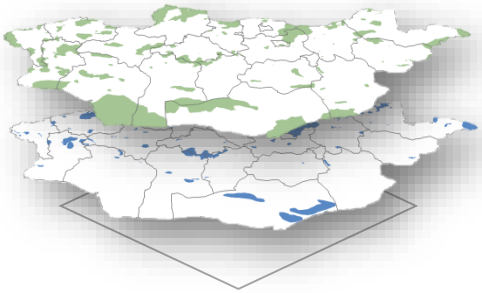

Улсын ТХГН-ууд

Шувуудад чухал газрууд

бусад чухал газрууд

Газар ашиглалт

ОДООГИЙН НӨХЦӨЛ БАЙДАЛ

Одоогийн нөхцөл байдал: Нөлөөллийн индекс-газар ашиглалтын мэдээлэл

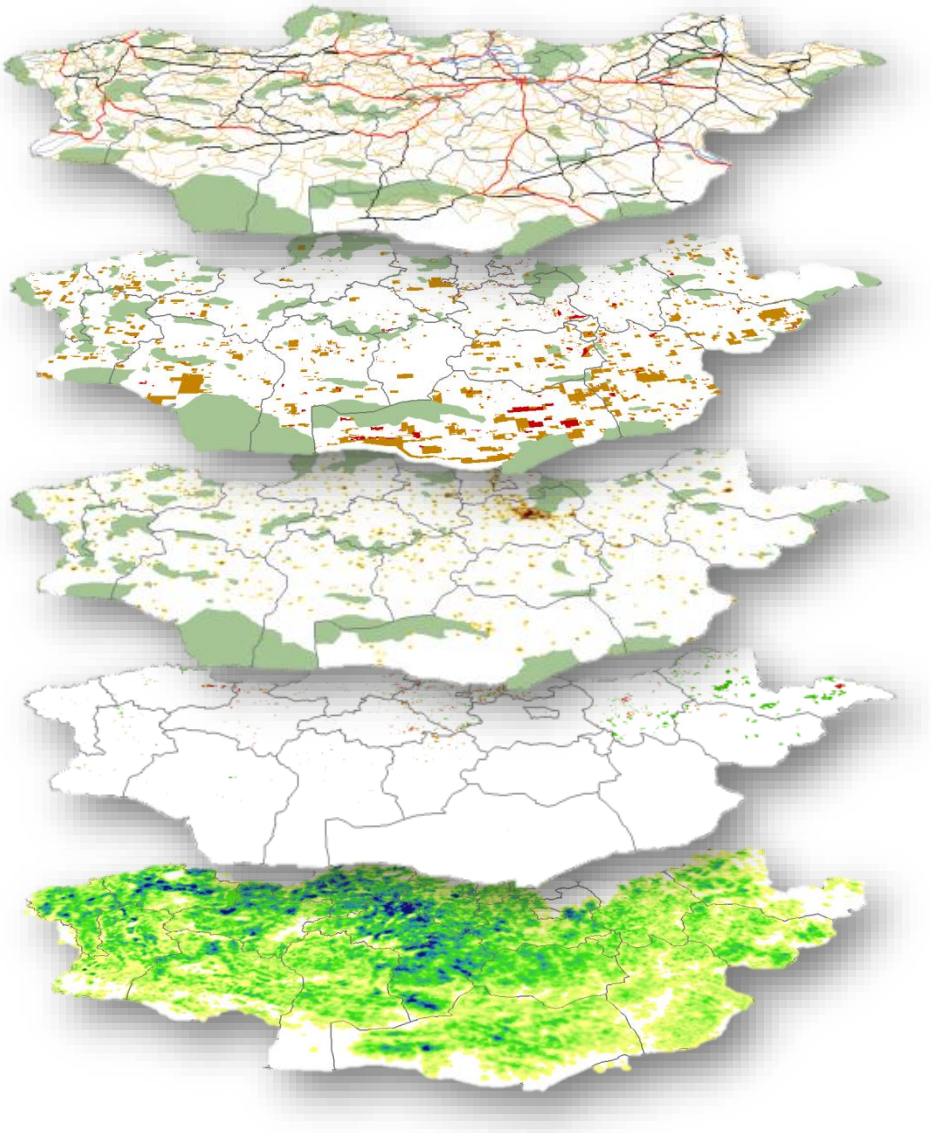

- Тээврийн дэд бүтэц
  - Төмөр зам
  - Хатуу хучилттай зам
  - Сайжруулсан хөрсөн зам
  - Ердийн хөрсөн зам
- Уул уурхайн хөгжил
  - Ашигт малтмалын ашиглалт
  - Газрын тосны ашиглалт
- Хүн амын төвлөрөл
  - Аймаг, сумын төв
  - Хилийн боомт
  - Бусад сууринууд
- Газар тариалан
  - Тариан талбай
  - Хүсний ногоо
  - Хадлан
- Малчин өрхийн нягтшил
  - Өвөлжөө, хаваржаа
  - Зуслан, намаржааны байршил

Нөлөөллийн индекс

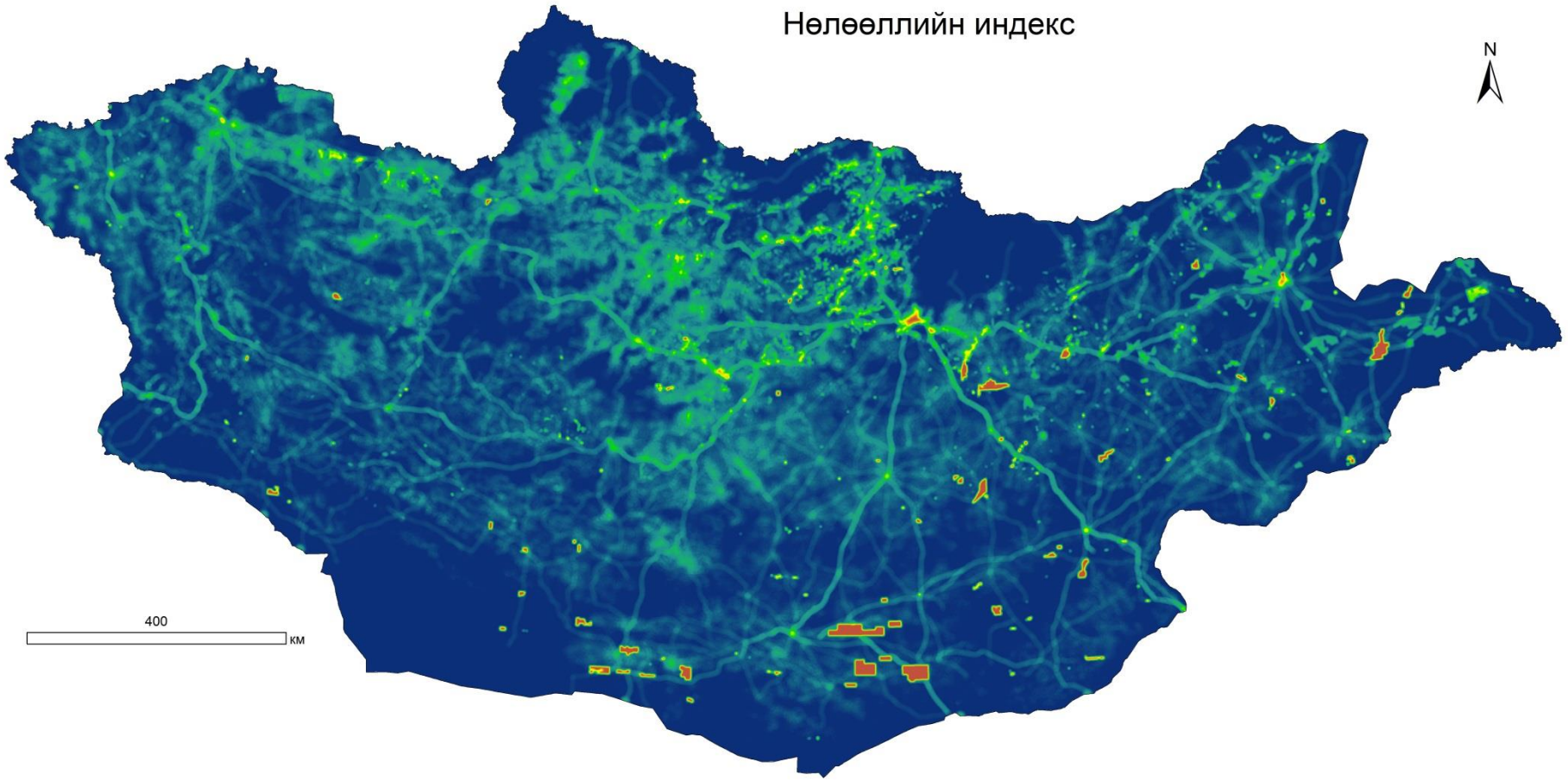

Нөлөөллийн индекс

Нөлөөлөл их

Нөлөөлөл бага

Тээврийн дэд бүтэц

- Хатуу хучилттай зам
- Сайжруулсан хөрсөн зам
- Ердийн хөрсөн зам
- Бусад замууд

Хөдөө аж ахуй

- Бүх төрлийн тариалангийн талбай
- Хадлан

Уул уурхайн олборлолт

- Ашигт малтмалын ашиглалт
- Газрын тосны ашиглалт

Хүн амын төвлөрөл

- Хот, суурин
- Хилийн боомт
- Шөнийн гэрэлтэлтийн зураг

Малчин өрхийн нягтшил

- Өвөл, хаврын бэлчээр (5 км)
- Зун намрын бэлчээр (10 км)

Экологийн бүс нутгийн үнэлгээний арга: ШУА Биологийн хүрээлэнгийн эрдмийн зөвлөлөөр батлагдсан

БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДАЛ

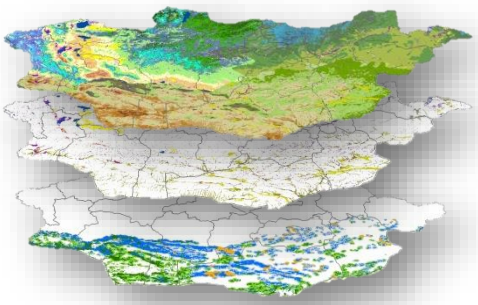

Ерөнхий шалгуур
Түгээмэл экосистемүүд

Нарийвчилсан шалгуур
Өвөрмөц экосистем
Ховордож буй зүйлүүд

Төлөөлүүлэн хамгаалах зорилт

30 %

Бусад хамгаалах газрууд

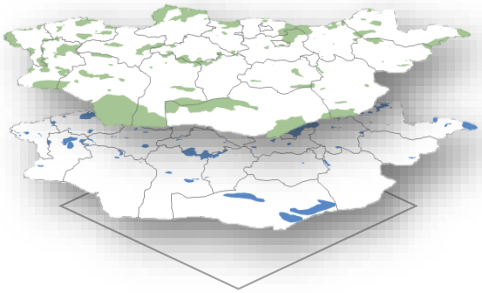

Улсын ТХГН-ууд

Шувуудад чухал газрууд

бусад чухал газрууд

ХАМГААЛАХ ГАЗРУУДЫГ СОНГОХ

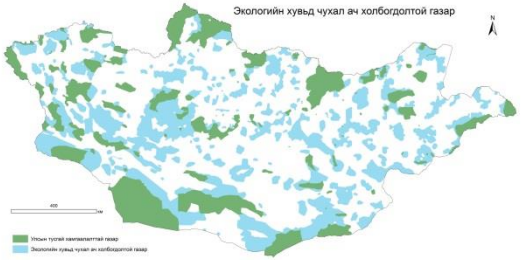

ОДООГИЙН НӨХЦӨЛ БАЙДАЛ

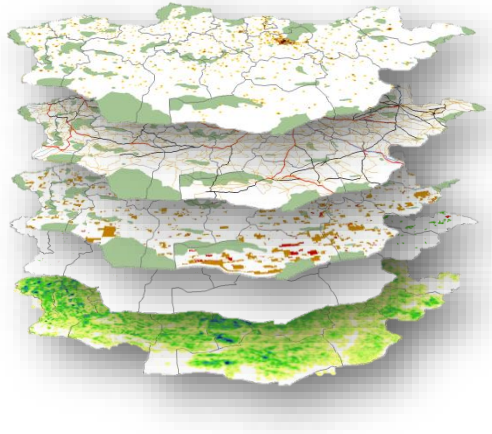

Газар ашиглалт

- Хот суурин
- Дэд бүтэц
- Уул уурхай
- Газар тариалан
- Бэлчээр

Ирээдүйн хөгжлийн нөлөөлөл

Экспертүүдтэй зөвлөж, хянан сайжруулах

Судалгааны бүсээр	Талбайн тоо	Талбайн хэмжээ (км2)	Улсын газар нутагт эзлэх %
Хээрийн бүс	60	108,090.63	6.9%
Говийн бүс	53	149,984.06	9.6%
Монгол Алтай, Алтайн-Ар говь	42	82,636.85	5.3%
Хангай, Хөвсгөл	60	91,526.74	5.9%
Нийт	**215**	**432,238.29**	**27.6%**

Экологийн бүс нутгийн үнэлгээг ашиглах нь

- Экологийн чухал ач холбогдолтой газруудыг улсын болон орон нутгийн хамгаалалтад авах,
- Ховор амьтны зүйлийг хамгаалах,
- Бэлчээрийн чухал ач холбогдолтой газруудыг хамгаалах,
- Уул уурхайн нөлөөллийг бууруулах, тэнцвэртэй төлөвлөх,
- Газар зохион байгуулалтын төлөвлөлтөд тусгах, экологийн чадавх, даацад нийцүүлэн төлөвлөх, ашиглах
- Гадаргын усны нөөцийг хамгаалах,

Экологийн бүс нутгийн үнэлгээний үр дүнд улсын болон орон нутгийн тусгай хамгаалалтад авсан газрууд

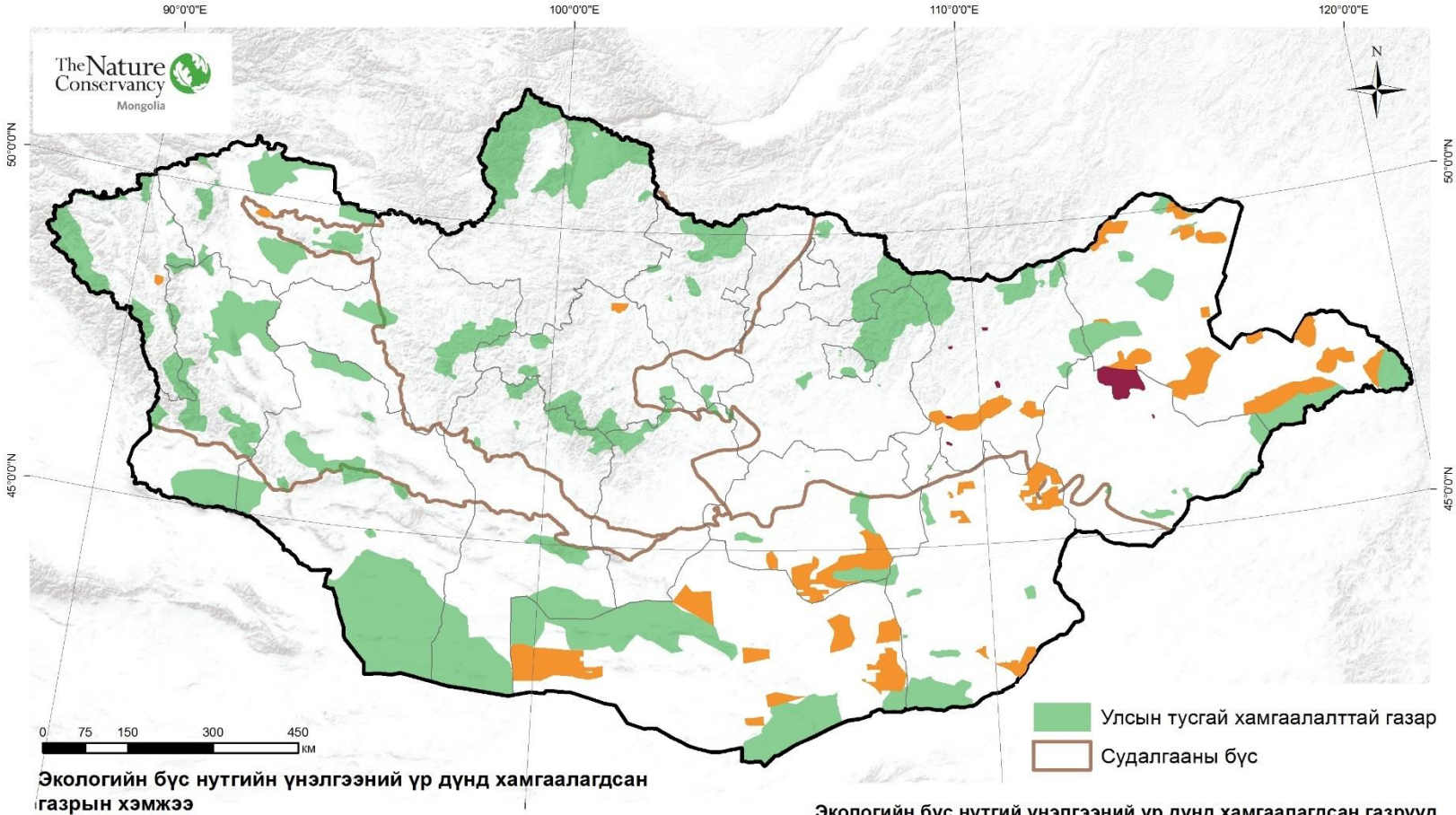

Экологийн бүс нутгийн үнэлгээний үр дүнд хамгаалагдсан газрын хэмжээ

	Орон нутгийн тусгай хамгаалалт (га)	Улсын тусгай хамгаалалт (га)
Хээрийн бүс	4,190,518.0	362,921.0
Говийн бүс	3,651,785.2	-
Монгол Алтай, Алтайн-Ар говь	56,692.0	-
Хангай, Хөвсгөл	41,872.7	-

Нутгийн иргэдийн оролцоо

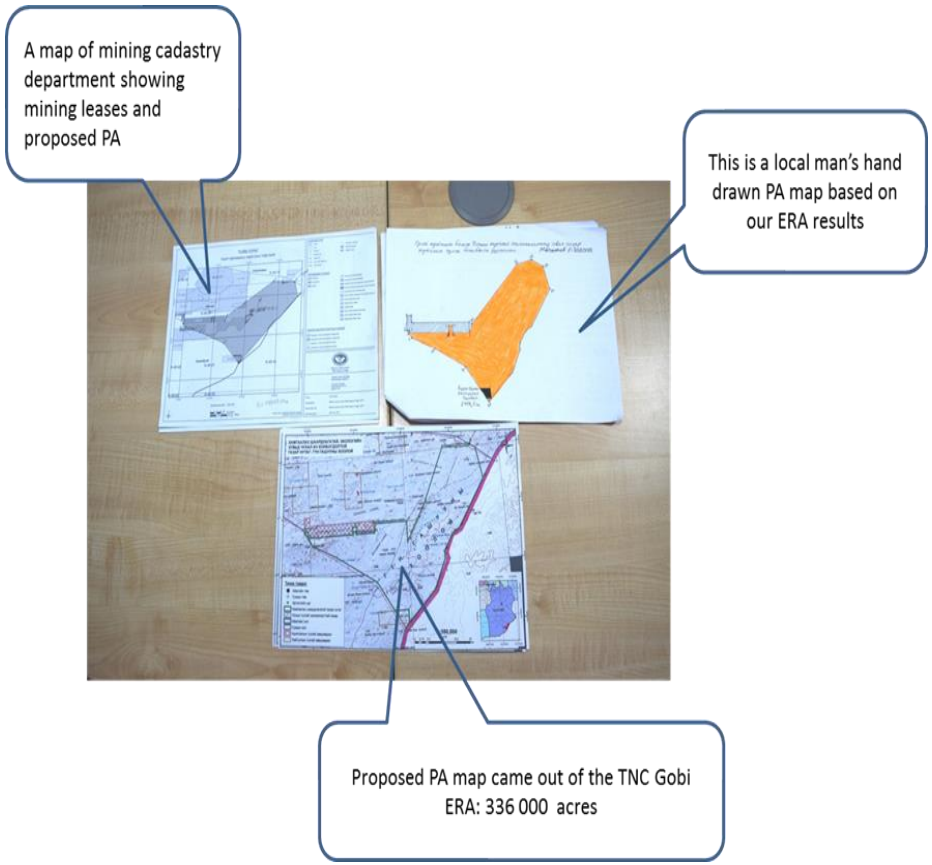

- Proposed protected areas in the ES consulted with about 4000 people
- Planned to communicate Western\Eastern ERA to local communities.
- However, no comprehensive plan for community engagement.

Хэнтий аймгийн хамгаалалтад авах шаардлагатай газрууд

Говийн бүсэд хамгаалах шаардлагатай газруудыг тусгай зөвшөөрөл олгоход ашиглаж буй байдал

